

خدمت دانشمند محترم آقای دکتر پرویز اذکائی

سال نو برای جنابعالی مبارک و قرین شادی و سلامتی باشد. در آخرین شماره مجله آئینه میراث مقاله ارزنده سرکار را تحت عنوان «رازی شناسی در عصر حاضر» خواندم. مقاله‌ای است محققانه که بسیار خوب تدوین شده و با لسانی رسا و گیرا بیان شده است ولی در بخشی که ارتباط به این بنده دارد یکی دو اشتباه وجود دارد که لازم دیدم به علت اهمیت مقاله جنابعالی خدمتتان درباره آن چند کلمه بنویسم.

اولاً بنده هیچگاه شاگرد مرحوم هنری‌کرین نبودم بلکه با این ایشان بیست سال همکاری در تدریس در دانشکده ادبیات و تحقیق و تألیف چند اثر داشتم.

ثانیاً علت اینکه در کتاب «نظر متفکران اسلامی درباره طبیعت» راجع به رازی تحقیقی وجود ندارد غیر از آن است که جنابعالی نوشته‌اید. چنان‌که در مقدمه کتاب آمده (ص ۴۳ چاپ خوارزمی) این کتاب به افکار اندیشمندان قرن چهارم و آغاز قرن پنجم که فعال‌ترین دوران در زمینه علوم در تمدن اسلامی است اختصاص دارد. رازی بیشتر عمر خود را در قرن سوم گذرانید و در واقع دوران او قبل از دوران مورد نظر این کتاب است. اگر موضوع این کتاب متفکران اسلامی در تمامی اعصار تمدن اسلامی می‌بود بنده یقیناً درباره رازی فصلی می‌نوشتم گر چه نمی‌توان او را یک متفکر اسلام به معنای دینی اسلام خواند. در کتاب «علم و تمدن در اسلام» در بخش مربوط به بزرگان تاریخ علوم اسلام بنده راجع به رازی نیز مطالبی نوشته‌ام.

به هر حال امیدوارم کتاب «حکیم‌رازی» سرکار به زودی به طبع رسد و منتظر قرائت آن هستم. نیز امیدوارم همواره در فعالیت‌های علمی خود موفق و مؤید باشید.

والسلام

سید حسین نصر

چند نکته درباره شماره ۲۳

حضرت پرویز اذکابی ضمن گریزی که به صحرای مادیگری زده است (در مقاله رازی) مرقوم داشته‌اند «بدین موجب رضاشاه پس از تجدید قرارداد نفتی داری و تصویب قانون ضد اشتراکی به کسانی که بر ضد مادیگری (دهری مذهبی) کتاب نوشتند جایزه سلطنتی اعطاء کرد...».

البته موضوع قرارداد نفتی داری ارتباطی با مبحث ندارد ولی در مورد جایزه سلطنتی که در زمان رضاشاه به کتابی داده شده باشد برای من انگیزه شد که نام آن شخص یا آن کتاب را بی‌رسم، زیرا برای تاریخ کتاب در ایران که در دست تهیه دارم ضرورت دارد.

حضرت مهدی صدری در مقاله خود اشاره به مقاله دکتر معین کرده‌اند که در رد نسبت دادن خط شمس‌الدین حافظ شیرازی خوشنویس به حافظ شاعر نوشته بود ولی چرا نام مأخذ را قید نکرده‌اند. (اگر اشتباه نکنم در مجله مهر بود). دیگر اینکه منظور از «روزنامه دولت ایران» که در سال ۱۳۲۲ نشر شده است کدام روزنامه است.

حضرت حمیدرضا دلوند در طرح نظر خود راجع به چاپ متون به «تاریخ و صاف» پرداخته و ذکری از تنها چاپ آن در ۱۲۶۹ در بمبئی کرده‌اند که از روی آن در ۱۳۳۸ در تهران تجدید شده است. ولی در فهرست خانابامشار البته ذیل «تجزیه الامصار و تزجیه الاعصار» ذکر چاپ‌های متعدد شده است. و من خود اولین بار در دوره کتابدار بودن در کتابخانه دانشکده حقوق آن طبعی را از آن دیده بودم که هامر پورگشتال در وین در ۱۸۵۶ کرده است (نه همه آن) و باید دانست که این کتاب مدتها کتاب درسی (تعجب آورست) بوده است.

آنچه در مورد ساختار شکنی بی‌هواخور متون فارسی مرقوم داشته‌اند نکته‌ای است که خوشبختانه معمولاً مورد توجه مصححان هست و باید ضوابط اصولی و منطقی برای آن در نظر باشد.

آقای عثمان غازی مقاله مهمی در معرفی نسخه آن به خط مؤلف نوشته است که در شماره تازه «نامه بهارستان» زیور مقالات است.

در مقاله حضرت یوسف اوز سه‌بار نام شیخ رئیس به اشتباه ابوالحسین به جای ابوالحسن چاپ شده است. باید از ایشان متشکر بود که این نامه‌های دلپذیر را که در

ترکیه محفوظ است به ما معرفی کرده‌اند.

از حضرت علی اوجیبی معرفی کتاب «بیان الادیان» را خواندم و کاش چاپ اخیر مرحوم محمدتقی دانش پژوه راکه زیر نظر خودش توسط قدرت پیشنهادزاده انجام شد و موقوفه دکتر محمود افشار ناشر آن بوده است دیده بودند. دانش پژوه در سال ۱۳۴۱ باب پنجم را در «فرهنگ ایران زمین» انتشار داد. بنابراین تاریخ غلط موجب آن شده است که اقدام دانش پژوه را دو سال پس از چاپ عباس اقبال به قید درآورده‌اند. قطعاً در منبعی که دم دست داشته‌اند سال ۱۳۴۱ به تصحیف ۱۳۱۴ چاپ شده بوده است. حضرت بهروز ثروتیان پس از دو شماره که بحثی درباره نظام در نام مؤلف «بلوهر و بوذاسف» درج شده است از «بدیهیات» دانسته ولی همان عبارت منقول را دوباره عنوان فرموده‌اند.

ایرج افشار

باسلام و تقدیم احترام

عطف به نامه مورخ ۲۰۰۴/۵/۱۱ آقای دکتر توبی مایر (علی موسی) و نامه مورخ ۱۳۸۳/۲/۲۸ حضرتعالی به آگاهی می‌رساند که ترجمه انگلیسی «تفسیر مفاتیح الاسرار» شهرستانی توسط آقای توبی مایر مدتی است که به پایان رسیده و هم اکنون در مرحله چاپ قرار دارد. نظر به اینکه ترجمه این اثر بر اساس نسخه تصحیح شده توسط استاد محترم جناب آقای دکتر آذرشب انجام گرفته و متن عربی و انگلیسی توأم و یکجا به چاپ خواهد رسید مترجم اخلاقاً بر ذمه خود فرض می‌داند که مراتب را به اطلاع جنابعالی و آقای دکتر آذرشب برساند.

ایشان علاوه بر اینکه در پیشگفتار کتاب به تکریم مصحح محترم و تقدیر از دستاورد علمی ایشان خواهد پرداخت لازم می‌داند خوانندگان را نیز از صحت و وثاقت متن عربی کتاب که توسط استاد آذرشب ویرایش گردیده آگاه نماید و اهمیت آن را گوشزد کند.

چنان که در نامه آقای توبی مایر آمده است ایشان صرفاً از متن اصلی کتاب بهره خواهند جست و متعرض مقدمه و پانوشتها و سایر مطالبی که استاد آذرشب نگاشته‌اند نخواهد گردید.

ضمناً به آقای توبی ماير اطلاع داده شد تا در صورت امکان در جلسه نقد و بررسی آثار و متون چاپی شرکت کند و جنابعالی را پیشاپیش از تصمیم خود در این زمینه آگاه نماید.

با آرزوی توفیقات روزافزون شما
فرهاد دفتری

